

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 9

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי

”לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעייתי”

ה”סוס” — האותיות שנושאות בלי להבין — מוריד את האור האלוקי למקומות הנמוכים ביותר, וגם נושא את האדם העליון כלפי מעלה, מעבר למדרגת אדם, אל ה’ ש”לא איש הוא”. כוחו אינו בא מעצמו אלא מעצמותו של ה’, ולכן ישראל, באמצעות התורה והמצוות, נמשלו לסוסתו של ה’.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/9

הנקודה

ה"סוס" – האותיות שנושאות בלי להבין – מוריד את האור האלוקי למקומות הנמוכים ביותר, וגם נושא את האדם העליון כלפי מעלה, מעבר למדרגת אדם, אל ה' ש"לא איש הוא". כוחו אינו בא מעצמו אלא מעצמותו של ה', ולכן ישראל, באמצעות התורה והמצוות, נמשלו לסוסתו של ה'.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

לה' יש כמה "מרכבות": החיות שבחזון יחזקאל, הסוסים שבחזון זכריה, והכרוב שעליו הוא רוכב בלילה. כולן מוגדרות ביחס לאדם העליון שעל הכיסא, שאיבריו וגידיו הם רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, והוא ירידת אור אין סוף בששת ימי השבוע. ירידה זו נועדה לעליית השבת באמצעות בירור הנוגה – עבודת כיבוש שלשם ביצועה, עד למקום נמוך כל כך, דרוש סוס דוהר. בזמן שבית המקדש עמד על תילו ראו הנביאים חיות נושאות ומנושאות, הקרובות לאור שהן נושאות; בזמן הגלות האור יורד באמצעות "אותיות" – סוסים הדוהרים בלי להשיג את רוכבם. אולם הסוס גם נושא כלפי מעלה: הנשמה משתוקקת לה' "בלילה", למעלה מן הטעם, והסוס דוהר מעל האדם שעל הכיסא אל ה' ש"לא איש הוא". כוחו הוא עצמותו של ה', "הטל הנוסף מעתיקא קדישא". לכן ישראל, ה"רעיה" וה"מפרנסת" של ה', נמשלים לסוסתו: באמצעות התורה והמצוות הם ממשיכים חיות בעולמות ומעלים את האדם העליון למעלה ממדרגתו.

מבנה

1	מרכבות ה' והאדם העליון	2-11
	ה' רוכב על כמה מרכבות, וכולן מוגדרות ביחס לאדם שעל הכיסא: איבריו וגידיו הם מצוות עשה ומצוות לא תעשה, והוא ירידת אור אין סוף בששת ימי השבוע.	
2	ירידה לצורך עלייה	4-31
	ירידת השבוע נועדה לעליית השבת באמצעות בירור הנוגה – עבודת כיבוש הדורשת את מדרגת האדם וסוסים דוהרים כדי להגיע למקומות נמוכים כל כך.	
3	חיות וסוסים	51
	בזמן שבית המקדש עמד על תילו ראו הנביאים חיות נושאות ומנושאות; בזמן הגלות האור יורד באמצעות אותיות – סוסים ללא הבנה – והנשמה עולה באמצעותן מתוך השתוקקות שלמעלה מן הטעם.	
4	למעלה מן האדם שעל הכיסא	61
	בזמן הגלות הסוס דוהר מעל האדם אל ה' ש"לא איש הוא". כוחו בא מעצמותו של ה', מטל עתיקא בשבת, ומקביל לו סוס מרכבות פרעה, שבו האלוקות היא בבחינת מקיף בלבד.	
5	"רעייתי" – המפרנסת שלי	71
	באמצעות התורה והמצוות ישראל מפרנסים את העולמות, כפי שמזון מפרנס את הגוף; וכמו סוס הם מעלים את האדם העליון למדרגת "לא איש הוא".	

מרכבה מרכבה

דבר שבטל לחלוטין לרצונו של מי שרוכב עליו. המאמר משווה בין החיות שבחזון יחזקאל לבין הסוסים שבחזון זכריה.

האדם העליון אדם העליון

דמות אדם שעל הכיסא, שרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו הם מצוות עשה ומצוות לא תעשה, כלים ואורות.

חיות נושאות ומנושאות חיות נושאות ומנושאות

החיות הקדושות הנראות כנושאות את הכיסא, אך הן עצמן נושאות על ידו; הדבר מעיד על קרבתן לאור הרוכב עליהן.

סוס סוס

האותיות, הנושאות את רוכבן בלי להשיג אותו. הן מורידות את האור למקומות הנמוכים ביותר ויכולות להעלות את הרוכב למעלה מהמקום שאליו היה מגיע בכוחות עצמו.

ירידה לצורך עלייה ירידה לצורך עלייה

העיקרון שלפיו האור יורד במהלך השבוע כדי לאפשר את עליית השבת.

אדם ועליון אדם, עליון

"אדם" הוא "אדמה לעליון" – דמות של העליון. ה' עצמו "לא איש הוא" והוא למעלה מדמות זו.

הטל מעתיקא קדישא טלא דנטיף מעתיקא קדישא

אור מן המדרגה הפנימית ביותר שבכתר, הממלא את ז"א בשבת ונותן לסוס את הכוח לעלות.

אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא אתערותא דלתתא

ואתערותא דלעילא

סוסים נקביים וזכריים: יוזמה מצד האדם ומענה אלוקי. למעלה משניהם יש אתערותא דלעילא שאינה באה בעקבות יוזמה כלל, אלא נמשכת מעתיקא.

מקיף מקיף

אור המקיף ואינו נכנס פנימה. בקליפה האלוקות היא בבחינת מקיף בלבד, והתורה והמצוות של ישראל נמשלות לבחינת המקיף של "סוסתי".

קטע 1 • 11-2

מרכבות ה' והאדם העליון

1 לסוסתי¹ ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי². כי הנה כתיב לא בגבורת הסוס יחפץ³. והענין כי הנה כתיב כי תרכב על סוסך⁴ כו'

"לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי". שהרי נאמר: "לא בגבורת הסוס יחפץ". והענין הוא שנאמר: "כי תרכב על סוסך וגו'".

המאמר פותח בפסוק משיר השירים, שבו הרעיה, כנסת ישראל, נמשלת לסוסה בין מרכבות פרעה. כדי להסביר זאת מובאים שני פסוקים נוספים העוסקים בסוסים: "לא בגבורת הסוס יחפץ" (תהלים קמז, י), ודברי חבקוק על ה' הרוכב על סוסיו.

כי מלשון אם תרכב על סוסך שיש כמה בחינת מרכבות להקב"ה מרכבת יחזקאל פני אריי פני שור⁵ כו' ומרכבות זכריה⁶ סוסים שחורים⁷ סוסים לבנים כו'.

כי [המילה "כי" כאן] משמעה "אם": "אם תרכב על סוסך", ומשמע מכך שלקב"ה יש כמה בחינות של מרכבות: מרכבת יחזקאל, "פני אריה, פני שור וגו'", ומרכבות זכריה, "סוסים שחורים, סוסים לבנים וגו'".

הקריאה של המילה "כי" במשמעות "אם" מרמזת שהרכיבה על סוסים היא רק אחת מדרכי ההנהגה של ה': יש לו כמה סוגי "מרכבות". יחזקאל ראה מרכבה של חיות הקודש, שפניהן פני אריה, פני שור ופנים נוספות; ואילו זכריה ראה מרכבות רתומות לסוסים בצבעים שונים.

וגם אמרינן בגמ' (ע"ז ג' ע"ב) ובלילה מאי קעביד רוכב על כרוב קל שלו ושט⁸ כו'.

וכן נאמר בגמרא (עבודה זרה ג' ע"ב): "ובלילה מה הוא עושה? רוכב על כרוב קל שלו ושט וגו'".

הגמרא אומרת שבלילה ה' "רוכב על כרוב קל שלו" ומשייט על פני שמונה-עשר אלף עולמות. בכך מתווסף סוג נוסף של מרכבה — כרוב — לחיות הקודש ולסוסים.

וכמשל המלך שיש לו כמה מיני מרכבות פעם משתמש במרכבה זו ופעם במרכבה זו. והנה כל בחי' ומדרגות המרכבה הוא לגבי בחינת אדם העליון וכמ"ש

וכמשל מלך שיש לו כמה סוגי מרכבות: פעם הוא משתמש במרכבה זו ופעם במרכבה אחרת. והנה, כל בחינותיה ומדרגותיה של המרכבה הן ביחס לבחינת אדם העליון, כמו שנאמר:

מלך בוחר בין מרכבותיו, וכך גם ה' כביכול "נישא" באופנים שונים בזמנים שונים. כל אופן של מרכבה מוגדר ביחס ל"אדם העליון", הדמות שראה יחזקאל על הכיסא.

ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם⁹ כו' שהוא בחינת רמ"ח מצות עשה רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא ושס"ה לא תעשה שס"ה גידים

"ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם וגו'". זו בחינת רמ"ח מצוות עשה, "רמ"ח פיקודין, רמ"ח איברין דמלכא", ושס"ה מצוות לא תעשה, כנגד שס"ה גידים,

מעל הכיסא ראה יחזקאל "דמות כמראה אדם". אדם זה מורכב מהמצוות: רמ"ח מצוות העשה נקראות רמ"ח "איברין דמלכא", ושס"ה מצוות לא תעשה מקבילות לשס"ה גידי הגוף.

שהם בחי' אורות וכלים ורמ"ח אברים בחינת כלים ושס"ה גידים בחינת אורות הממשיכים הדם הוא הנפש¹⁰ חיות האברים¹¹ וכמארז"ל י"ה עם שמי שס"ה.^{12, 13}

שהן בחינת אורות וכלים: רמ"ח האיברים הם בחינת כלים, ושס"ה הגידים הם בחינת אורות, הממשיכים את הדם — והדם הוא הנפש — שהיא החיות של האיברים. וכמאמר רז"ל: "י"ה עם שמי שס"ה",

האיברים הם כלים, והגידים הם אורות, משום שהם מוליכים את הדם, שהתורה מכנה "הנפש", וכך מביאים חיות לאיברים. דברי חז"ל קושרים את שס"ה מצוות לא תעשה לשתי האותיות הראשונות של שם ה': "שמי" בגימטריה 350, ויחד עם י"ה, שערך 15, מתקבל 365.

2 וזכרי עם ו"ה רמ"ח שס"ה מצות לא תעשה מבחינת י"ה ורמ"ח מ"ע מו"ה ובחינת אדם זה

ויזכריי ("זכריי") עם ו"ה הם 248: 365 מצוות לא תעשה נמשכות מבחינת י"ה, ו-248 מצוות עשה מבחינת ו"ה. ובחינת אדם זה,

המאמר ממשיך: "זכריי" (237) עם ו"ה (11) עולה 248. לכן מצוות לא תעשה נמשכות מהאותיות העליונות של השם, י"ה, ומצוות עשה מהאותיות התחתונות, ו"ה; יחד הן מרכיבות את אדם העליון.

שהוא בחינת אורות וכלים המשכת אור א"ס ב"ה והארתו בתחתונים בבחינת ירידה והשתלשלות בששת ימי המעשה יום ראשון בחד כו'.

שהיא בחינת אורות וכלים, היא המשכת אור אין סוף ברוך הוא והארתו בתחתונים, בדרך של ירידה והשתלשלות, בששת ימי המעשה: היום הראשון בחד וכו'.

אדם זה, המורכב מאורות וכלים, מבטא את ירידת אור אין סוף, שלב אחר שלב, אל העולמות התחתונים. הירידה מתרחשת לאורך ששת ימי השבוע, שכל אחד מהם מונהג על ידי מדה אחת, החל בחד ביום הראשון.

קטע 2 • 31-4

ירידה לצורך עלייה

3 והנה תכלית ירידות המדרגות והשתלשלות הארות א"ס ב"ה בששת ימי המעשה הוא כדי שיהיה עליה ביום השבת כנודע כי ירידה לצורך עליה^{14,15} היא כנודע.

והנה, תכלית ירידת המדרגות והשתלשלות ההארות של אור אין סוף, ברוך הוא, בששת ימי המעשה, היא שתהיה עלייה ביום השבת, כידוע; שכן ירידה היא לצורך עלייה, כידוע.

במשך ששת ימי החול האור האלוני יורד מדרגה אחר מדרגה, אך לירידה יש תכלית: בשבת הכול עולה. הדבר מבטא את העיקרון שירידה היא "לצורך עלייה" — ביטוי שהגמרא משתמשת בו בהקשר אחר.

דהיינו ע"י בירור מלבושי נוגה כוי בימות החול. ולכן צריך המשכות אור א"ס ב"ה מבחינת אדם דוקא כי האיש דרכו לכבוש¹⁶ ולעשות מלחמה לאכפייא כוי.

כלומר, באמצעות בירור הלבושים של נוגה וכו' בימות החול. לכן יש צורך בהמשכות של אור אין סוף, ברוך הוא, דוקא מבחינת אדם, שכן "דרכו של איש לכבוש" ולנהל מלחמה, כדי לכפות וכו'.

במשך השבוע הירידה מבררת את "הלבושים של נוגה": דברים מותרים וגשמיים השייכים לקליפת נוגה, הקליפה השקופה שבה מעורבים טוב ורע, כדי שניצוצותיה יוכלו לעלות בשבת. עבודה זו דורשת את בחינת "אדם", שדרכו, כפי שאומרת הגמרא, לכבוש — לנהל מלחמה ולכפות את הסטרא אחרא (הצד האחר).

4 והנה כתיב סוס מוכן למלחמה^{17,18} שבכדי לירד למקום המלחמה צ"ל בחינת סוס רץ כמו עד"מ שהסוס רץ למקום שאין האדם מגיע שם מפני מרחק המקום, וכך עד"מ מפני הירידה הגדולה מאיגרא רמה¹⁹ כוי

והנה נאמר: "סוס מוכן למלחמה". כדי לרדת אל מקום המלחמה, נדרשת בחינת סוס דוהר; למשל, סוס דוהר למקום שאדם אינו מגיע אליו בשל המרחק. כך גם, למשל, נדרשת ירידה גדולה, "מגג גבוה וכו'".

הפסוק אומר שסוס "מוכן" למלחמה: כדי להגיע לשדה הקרב דרוש סוס דוהר, שיכול לשאת את רוכבו למקום הרחוק מכדי להגיע אליו ברגל. כך גם האור האלוני צריך לרדת ירידה גדולה, "מגג גבוה [אל בור עמוק]", כלשון המאמר, כדי להגיע אל העולם התחתון. הפסוק עצמו (משלי כא, לא) אומר "ליום מלחמה".

להיות אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אור א"ס ואין תכלית כוי שורה ומתגלה בתחתונים צ"ל בבחינת מרכבות סוסים רצים כוי.

כדי שאור אין סוף ברוך הוא — שכשמו כן הוא, אור שאין לו סוף ואין לו גבול וכו' — ישרה ויתגלה בתחתונים, הדבר צריך להיעשות באמצעות מרכבות של סוסים דוהרים וכו'.

אור אין סוף, כשמו כן הוא, אין לו סוף ואין לו גבול. כדי שאור כזה ישרה ויתגלה בעולמות התחתונים, יש להורידו באמצעות "מרכבות של סוסים דוהרים", המסוגלות לחצות את המרחק העצום.

קטע 3 • 51

חיות וסוסים

5 ולכן ישעיה²⁰ ויזקאל שהיו בזמן הבית וקרוב לו שאז היו ישראל במעלה עליונה לא היה

לכן ישעיהו ויחזקאל, שחיו בזמן שבית המקדש עמד ועל סמוך לתקופה זו, כאשר עם ישראל היה במעלה גבוהה, לא הייתה

ישעיהו התנבא בזמן שבית המקדש הראשון עמד, ויחזקאל סמוך לאותה תקופה. באותה תקופה עמד עם ישראל במעלה גבוהה, ולכן האור האלוני לא ירד למטה במידה רבה כל כך.

אור א"ס ב"ה בבחי' ירידה והשפלה כ"כ שימות החול אינם רחוקים כ"כ מיום השבת לכך ראו את המרכבה בבחינת פני אריה פני שור כו'

ירידה והשפלה כה גדולות של אור אין סוף ברוך הוא, שכן ימות החול לא היו רחוקים כל כך מיום השבת; לכן הם ראו את המרכבה בדמות "פני אריה, פני שור וכו",

מכיוון שימות החול היו אז קרובים ליום השבת, כלומר ירידת האור לא הייתה קיצונית, הנביאים ראו את המרכבה בדמות חיות בעלות פני אריה, פני שור וכדומה.

שהחיות נושאות^{21,22} ומנושאות עם הכסא שהכסא נושא אותם²³ גם כן שאינם בבחי' ריחוק מקום כ"כ שיש להם איזה שייכות בצד מה לגבי הארות אור א"ס ב"ה הרוכב עליהם.

שהרי החיות נושאות את הכיסא וגם נושאות עמו, שכן הכיסא נושא אותן גם הוא; הן אינן רחוקות ממנו כל כך, ויש להן במידה מסוימת קשר להארות של אור אין סוף ברוך הוא הרוכב עליהן.

החיות נושאות את הכיסא וגם נושאות על ידו, כפי שכותב רבנו בחיי בשם פרקי דרבי אליעזר. הקשר ההדדי הזה מלמד שהן אינן רחוקות מן האור הרוכב עליהן, ויש להן קשר מסוים אליו.

משא"כ זכריה ראה את המרכבה בבחינת סוסים שהם רצים כו' ואינם מנושאים כלל שאין להם ערך ויחוס והשגה במה שרוכב עליהם כלל שהסוס הוא בחינת אותיות כו' שאין בהם השכלה.

זכריה, לעומת זאת, ראה את המרכבה בדמות סוסים הרצים וכו' ואינם נושאים כלל; אין להם כל ערך, קשר או תפיסה במה שרוכב עליהם, שכן הסוס הוא בחינת אותיות וכו', שאין בהן שכל.

זכריה ראה סוסים במקום חיות: הסוסים רצים אך אינם נושאים, ולסוס אין תפיסה ברוכב עליו. בדומה לכך, "אותיות" — מילות הדיבור — נושאות משמעות אך אין להן הבנה משל עצמן.

(והיינו לפי שירידת המלכות בגלות היא בבחינת הירידה שלא בדרך ירידת וסדר המדרגות רק בבחי' אותיות שירדו מלמעלה מעלה ונתלבשו למטה מטה מ שא"כ ישעיה ויחזקאל ראו המרכבה פני אריה ופני שור כו')

(וזהו משום שירידת מלכות בגלות היא ירידה שאינה בדרך ירידה וסדר של מדרגות, אלא בבחינת אותיות, שירדו מן הגבהים העליונים ביותר והתלבשו במקומות הנמוכים ביותר. ישעיהו ויחזקאל, לעומת זאת, ראו את המרכבה "כפני אריה וכפני שור וכו'",

הסוגריים מסבירים את הקשר בין הסוסים לגלות. בגלות מלכות, הנוכחות האלוקית המחיה את העולם, יורדת לא דרך סדר המדרגות, אלא בבחינת "אותיות" היורדות מן העליונים ביותר אל התחתונים ביותר. חזיונותיהם של ישעיהו ויחזקאל היו שונים.

שהן המשכות המדות שנלקחו מחכמה דרך ירידת סדר המדרגות והתלבשות החכמה עצמה היא במדות כו' ועמ"ש ההפרש בין קבלת המדות מהשכל ובין האותיות בד"ה וייצר כו' את האדם בפ' בראשית ע"ש).

שהן המשכות של מדות שנלקחו מחכמה דרך ירידה בסדר המדרגות, והחכמה עצמה מתלבשת במדות וכו'. ראו מה שנכתב על ההבדל בין קבלת המדות מן השכל לבין קבלת האותיות, במאמר המתחיל "וייצר כו' את האדם" בפרשת בראשית, ועיינו שם.)

פני החיות מסמלות מדות הנמשכות מחכמה דרך ירידה מסודרת, כך שהחכמה עצמה מתלבשת בהן, כשם שרגש צומח מתוך הכנה. כאן מפנה המאמר למאמר בפרשת בראשית העוסק בהבדל בין האופן שבו האותיות קשורות לשכל לבין האופן שבו המדות מקבלות ממנו.

והנה כמו שהירידה היא בבחינת סוס כך הוא עלי' ג"כ בבחינת סוס כמ"ש נפשי אויתך בלילה.²⁴

והנה, כשם שהירידה היא בבחינת סוס, כך גם העלייה היא בבחינת סוס, כמו שכתוב: "נפשי אויתך בלילה".

כשם שהאור יורד באמצעות ה"סוס", כך גם עליית הנשמה מתרחשת באמצעות הסוס. דברי ישעיהו, "נפשי אויתך בלילה", מתארים עלייה זו.

פ"י בזמן שאין בהמ"ק קיים נפשי אויתך בלא טעם ודעת בבחי' נפשי אותיות כו'.

כלומר, בזמן שבית המקדש אינו עומד, "נפשי אויתך" בלי טעם ודעת — בבחינת "נפשי", בבחינת אותיות וכו'.

"לילה" הוא הזמן שבו בית המקדש אינו עומד. אז הנשמה נכספת לה' בלי טעם ודעת, מדרגת הנפש, המקבילה לאותיות: הסוס הנושא כלפי מעלה בלי לתפוס.

קטע 4 • 61

למעלה מן האדם שעל הכיסא

6 וכתוב עד מהרה ירוץ דברו^{25,26} שהסוס רץ למקום שאין האדם יכול לילך בעצמו ברגליו כך עד"מ כתיב והארץ הדום רגלי²⁷ והסוס רץ למקום שאין רגליו משיגים

וכן נאמר: "דברו ירוץ מהר", שהרי הסוס רץ למקום שהאדם אינו יכול להגיע אליו בכוחות עצמו, בהליכתו על רגליו. כך גם, על דרך משל, נאמר: "והארץ הדום רגלי", והסוס רץ למקום שרגליו אינן מגיעות אליו.

בתהילים נאמר שדבר ה' "רץ", כמו סוס, והסוס רץ למקום שאדם אינו יכול להגיע אליו ברגליו. ישעיהו מכנה את הארץ "הדום רגלי" של ה'. לכן "רגליו" מסמלות את דרגת האלוקות שמגיעה אל העולם, והסוס רץ למקומות שאותן "רגליים" אינן יכולות להגיע אליהם.

והוא דוקא בזמן שאין בהמ"ק קיים שאין כח ברגלים להיות בחי' חיות נושאות ומנושאות כו'

וזה דווקא בזמן שבית המקדש אינו עומד, כשאין לרגליים כוח להיות בבחינת חיות נושאות ומנושאות וכו'.

הדבר מתרחש דווקא בזמן שבית המקדש אינו עומד. אז אין ל"רגליים" כוח להיות חיות נושאות ומנושאות, כפי שהן מתוארות בחזיונות הנביאים מתקופת המקדש.

אזי הסוס רץ למעלה מעלה עד רום המעלות למעלה מבחי' אדם שעל הכסא כי בחינת אדם הוא אדמה לעליון^{28,29} משא"כ עליון ממש כו'

אז הסוס רץ מעלה מעלה, עד רום המעלות, למעלה מבחינת האדם שעל הכיסא. שהרי בחינת אדם היא "אדמה לעליון", ואין הדבר כך לגבי העליון עצמו וכו'.

בגלות הסוס רץ גבוה עוד יותר, למעלה מן האדם שעל הכיסא. את המילה "אדם" דורשים כ"אדמה לעליון": האדם הוא רק דמיון לעליון, ולא העליון עצמו.

(ועמ"ש במ"א ע"פ אתם נצבים³⁰ מענין פי' עליון כו') כדכתיב ה' איש מלחמה^{31,32} פי' מה שהוי' נקרא בשם איש הוא בבחי' מלחמה להיות נקרא בשם איש ואדם.

(ראו מה שנכתב במקום אחר על הפסוק "אתם נצבים", בענין פירוש המילה "עליון" וכו'). כמו שנאמר: "ה' איש מלחמה". פירוש הדבר הוא שהוי' נקרא בשם "איש" במסגרת בחינת המלחמה, כדי להיקרא בשם "איש" ו"אדם".

לענין משמעות המילה "עליון" מפנה כאן המאמר למאמר על הפסוק "אתם נצבים". בשירת הים ה' נקרא "איש מלחמה": במסגרת המלחמה הוי' מקבל את השמות "איש" ו"אדם".

אבל באמת כי לא אדם הוא להנחם³³ כתיב (ועמ"ש מזה בביאור ע"פ זכור³⁴ את יום השבת לקדשו)

אבל באמת נאמר: "כי לא אדם הוא להנחם". (ראו מה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו").

לאמיתו של דבר, כפי שאמר שמואל לשאול, ה' "אינו אדם כדי להתחרט": מצד עצמו הוא למעלה מבחינת אדם. כאן יש הפניה לדיון מפורט יותר בביאור על "זכור את יום השבת" שבתורה אור.

והגם שהוא בבחי' סוס שאין בו השכלה להשיג את הרוכב כו' מ"מ יש בו בחי' זו להעלות את הרוכב מעלה מעלה כו'.

ואף שהוא בבחינת סוס, שאין בו שכל להשיג את הרוכב וכו', בכל זאת יש בו מעלה זו: להעלות את הרוכב מעלה מעלה וכו'.

לסוס אין הבנה של הרוכב, ובכל זאת הוא יכול לשאת אותו מעלה מעלה. כך ה"סוס" יכול להעלות את האדם שלמעלה, אל מעבר לדרגתו שלו.

(ועיין מ"ש בד"ה יביאו לבוש מלכות³⁵ בענין וסוס אשר רכב עליו המלך³⁶ שריצת הסוס גדולה מריצת הכרוב כו' ובד"ה וקבל היהודים³⁷ ובפ' בשלח בד"ה אז ישיר משה^{38,39} ובד"ה אשירה⁴⁰ כו' כי גאה גאה)

(עינינו במה שנכתב במאמר המתחיל "יביאו לבוש מלכות", בענין "וסוס אשר רכב עליו המלך", שריצת הסוס גדולה מריצת הכרוב וכו'; וכן במאמר המתחיל "וקבל היהודים"; ובפרשת בשלח, במאמר המתחיל "אז ישיר משה" ובמאמר המתחיל "אשירה וגוי כי גאה גאה".)

ההערה שבסוגריים מונה מאמרים נוספים העוסקים בסוס: על הפסוק במגילת אסתר "וסוס אשר רכב עליו המלך", שבו נאמר שריצת הסוס מהירה מריצת הכרוב; על "וקבל היהודים"; וכן שני מאמרים בפרשת בשלח על שירת הים.

אך הכח שיש לבחינת סוס כנ"ל. הנה כתיב לא בגבורת הסוס⁴¹ יחפץ שגבורת הסוס הנ"ל לא מצד עצמו הוא כ"א רוצה

אך בענין הכוח שיש לבחינת הסוס, כנזכר לעיל: נאמר "לא בגבורת הסוס יחפץ", כלומר, גבורת הסוס הנזכרת לעיל אינה מצד עצמה, אלא רוצה

אולם כוחו של הסוס אינו שלו. כך נדרש כאן הפסוק "לא בגבורת הסוס יחפץ": כוחו של הסוס אינו בא ממנו עצמו.

ה' את יראיו את המיחלים לחסדו⁴² חסדו של הקב"ה בכבודו ובעצמו דהיינו מהותו ועצמותו של אור אי"ס ב"ה נמשך ונשתלשל למטה להעלות בחינת סוס הנ"ל.

"את יראיו, את המיחלים לחסדו": חסדו של הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, כלומר עצם מהותו ועצמותו של אור אין סוף, ברוך הוא, נמשכים ויורדים מדרגה לדרגה למטה, כדי להעלות את בחינת הסוס שהזכרה לעיל.

הפסוק הבא מציין את המקור האמיתי: "ה' חפץ ביראיו, במיחלים לחסדו". החסד הזה הוא עצמותו של אור אין סוף, הנמשכת מדרגה לדרגה כדי להעלות את הסוס.

וזהו בחינת טלא דנטיף מעתיקא קדישא⁴³ בשבת⁴⁴ כוי שהוא המשכות אור אי"ס ב"ה מריש כל דרגין למטה ליתן כח ועוז לעליית הסוס כוי

וזהי בחינת "הטל הנוסף מעתיקא קדישא" בשבת וכו', כלומר המשכת אור אין סוף, ברוך הוא, מ"ראש כל הדרגות" למטה, כדי לתת כוח ועוצמה לעליית הסוס וכו'.

בדימוי של הזוהר מדובר ב"טל הנוסף מעתיקא קדישא", הדרגה הפנימית ביותר שבכתר; בשבת טל זה ממלא את ראש ז"א. זהו אור הנמשך מ"ראש כל הדרגות", והוא נותן לסוס כוח לעלות.

(והיינו כענין מ"ש בפ' בשלח בד"ה לסוסתי⁴⁵ שיש סוסין נוקבין וסוסין דוכרין^{46,47} אתעדל"ת ואתעדל"ע⁴⁸ כוי אך יש עוד אתעדל"ע שהם אותיות זכרים שהם באים שלא על ידי אתעדל"ת כלל כוי והיינו המשכות מבחינת עתיקא כוי ע"ש

(וזה דומה למה שנכתב בפרשת בשלח, במאמר המתחיל "לסוסתי", שיש סוסים נקבות וסוסים זכרים, אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא וכו'; אבל יש גם אתערותא דלעילא נוספת, האותיות הזכריות, שבאות בלי שום אתערותא דלתתא כלל וכו', והן המשכות מבחינת עתיקא וכו'; עיינו שם).

ההערה בסוגריים מפנה למאמר "לסוסתי" שבתורה אור, פרשת בשלח: הסוסים הנקבות מסמלים אתערותא דלתתא, והסוסים הזכרים — אתערותא דלעילא. יש גם אתערותא דלעילא נעלית יותר, "האותיות הזכריות", שבאה בלי שום יוזמה מצד האדם ונמשכת מבחינת עתיקא.

והנה משם הוא שנמשך הכח ועוז לעליית הסוס דאתעדל"ת וע"ש עוד ע"פ ויאמר משה אכלוהו היום⁴⁹ מענין מוריד הטל כוי). וזהו לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי.

והנה משם נמשכים הכוח והעוצמה לעליית הסוס של אתערותא דלתתא. ועיינו עוד שם, על הפסוק "ויאמר משה אכלוהו היום", בענין "מוריד הטל" וכו'). וזהו "לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי".

מן המקור הנעלה הזה בא הכוח לסוס של האדם — אתערותא דלתתא — לעלות; ההערה בסוגריים מפנה גם למאמר על המן, "אכלוהו היום", בנושא הטל. מכאן חוזר המאמר לפסוק: ישראל נמשלו ל"סוסתי ברכבי פרעה".

פ"י כמו שיש זה לעומת זה⁵⁰ בחינת סוס ברכבי פרעה דקליפה שהחיות אלקות שיש בהם אינו נתפס ומושג בהם להיות בהם בחינת ביטול כוי אלא בבחי' מקיף עליהם מלמעלה והיא בחינת לבונה זכה שבקטורת.⁵¹

כלומר, כשם שיש "זה לעומת זה" בחינת סוס ברכבי פרעה של קליפה, שהחיות האלקית שבהם אינה נתפסת ומושגת בתוכם באופן שיביא אותם לידי ביטול וכו', אלא היא בבחינת מקיף עליהם מלמעלה; וזוהי בחינת הלבונה הזכה שבקטורת.

כנגד הקדושה יש גם סוסים: רכבי פרעה של הקליפה. החיות האלקית שבהם אינה נתפסת בתוכם ואינה מביאה אותם לידי ביטול; היא רק מקיפה אותם מלמעלה. המאמר מזהה זאת עם הלבונה שבקטורת: כפי שהוסבר קודם בספר זה, על "שחורה אני ונאווה", עשרה מאחד עשר סממני הקטורת מסמלים ניצוצות שגלו בקליפות, ואילו הסממן האחד עשר, הלבונה (מלשון "לבן"), הוא המקור המקיף של החיות שבהן.

קטע 5 • 71

”רעייתי” — המפרנסת שלי

7 ולכן קרו ליי אלקא דאלקייא⁵² כו'. כך דמיתך רעיתי פרנסתי⁵³ שישראל מפרנסין⁵⁴ ומתפרנסין כו' שהוא ענין המשכת חיות ואור א"ס ב"ה בתוך עלמין על ידי התורה ומצות.

ולכן ”קוראים לו אלקי האלקים” וכו'. וכך גם ”דימיתי אותך, רעייתי”: ”רעייתי” מתפרש ”פרנסתי”, שכן ישראל מפרנסים ומתפרנסים וכו'. זהו עניין המשכת חיות ואור אין סוף ברוך הוא לתוך העולמות באמצעות התורה והמצוות.

מכיוון שבקליפה האלקות רק מקיפה מלמעלה, מכירים בה בה רק מרחוק: הגמרא אומרת שבין האומות הוא נקרא ”אלקי האלקים”. מכאן עובר המאמר לישראל: ”כך דימיתי אותך, רעייתי”. ”רעייתי” נקראת גם ”פרנסתי”: באמצעות התורה והמצוות ישראל ממשיכים חיות ואור אין סוף לתוך העולמות, וגם הם עצמם מתפרנסים.

כמו שהמאכל ממשיך חיות מהמוח לשאר האברים כו'. נמשל לבחינת סוסתי ברכבי פרעה שהוא בחינת מקיף לפי שהתורה ומצות מעלים את האדם העליון כמו סוס כו' (ועיין בהרמ"ז פ' כי תצא) (דער"ה סע"ב)

[זהו] כמו שהמאכל ממשיך חיות מן המוח לשאר האיברים וכו'. הדבר נמשל לבחינת ”סוסתי ברכבי פרעה”, שהיא בחינת מקיף, מפני שהתורה והמצוות מעלות את האדם העליון כמו סוס וכו'. (ועיין ברמ"ז, פרשת כי תצא) (בסוף 275b)

המאכל מאפשר לחיות שבמוח לזרום אל שאר הגוף; בדומה לכך, התורה והמצוות ממשיכות את אור ה' לתוך העולמות. הדבר נמשל ל”סוסתי”, בחינת מקיף, מפני שהתורה והמצוות נושאות את האדם העליון כלפי מעלה כמו סוס; המאמר מציין את הרמ"ז, רבי משה זכות, בפירושו לזוהר.

והנה היכל קה"ק הוא כו' הנהגתו ע"י הסוסים ועיין בסש"ב פנ"ב גבי ומהו הלבוש כו' והנה היכל קודש הקודשים הוא וכו', והנהגתו נעשית באמצעות הסוסים. ועיין בספר של בינונים, פרק נ"ב, במילים ”ומהו הלבוש וכו'”.

הדברים הבאים אומרים שהיכל קודש הקודשים ”מתנהל” באמצעות הסוסים. בספר של בינונים, פרק נ"ב, נשאל מהו ה”לבוש” שיכול להלביש את השכינה בלי להתבטל באורה, והתשובה היא רצונו וחכמתו של ה', המלוכשים בתורה ובמצוות.

דלעילא לעילא כו' בהיכל קה"ק⁵⁵ ועיין מ"ש מזה סד"ה את שבתותי תשמרו גבי ומקדשי תיראו ומשם יובן משי"כ שהתומ"צ מעלים כו' כמו סוס וכו'.

שלמעלה מעלה וכו', בהיכל קודש הקודשים. ועיינו במה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "את שבתותי תשמורו", במילים "ומקדשי תיראו"; משם יובן מה שנכתב שהתורה והמצוות מעלות וכו', כמו סוס וכו'.

חכמה זו, כפי שנאמר בספר של בינונים, היא "למעלה מעלה" מן העולם הגלוי, והשכינה מלובשת בהיכל קודש הקודשים של כל עולם. המאמר על "את שבתותי תשמורו" מסביר שהתורה נקראת "מקדשי" מפני שהתלמוד נמשך מהיכל קודש הקודשים של בריאה, והדבר מסייע להבין כיצד התורה והמצוות מעלות כמו סוס.

ועמש"ל מענין אותיות התורה בד"ה לריח שמניך כמ"ש אשר יעשה⁵⁶ אותם האדם וחי בהם פי' שעושיך ומתקניך בחינת אדם שיתעלה למעלה מעלה לבחינת

ועיינו במה שנכתב לעיל בענין אותיות התורה, במאמר המתחיל "לריח שמניך". וכמו שכתוב: "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", כלומר, שהם עושים ומתקנים את בחינת האדם, כדי שתתעלה מעלה מעלה, לבחינת

המאמר מפנה למאמר קודם בספר זה, "לריח שמניך", העוסק באותיות התורה. לאחר מכן הוא מפרש את הפסוק "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם": המצוות עושות ומתקנות את האדם העליון ומעלות אותו מעלה מעלה.

כי לא אדם כו' וד"ל (ועיין עוד מענין לסוסתי^{57, 58} ברכות בשה"ש במקומו ובפ' בשלח ס"פ כ"ג נשא רפ"ח ובזהר ס"פ ויגש דרי"א ע"ב⁵⁹ ובפ' בשלח דמ"ו סע"ב):⁶⁰

"כי לא אדם וכו'". וד"ל. (ועיינו עוד בענין "לסוסתי" במדרש רבה: בשיר השירים, במקומו; בפרשת בשלח, סוף סימן כ"ג; בנשא, תחילת סימן ח'; ובזהר, סוף פרשת ויגש, רי"א ע"ב, ובפרשת בשלח, בסוף מ"ו ע"ב.)

תכליתה של העלייה היא להגיע לבחינת "כי לא אדם": ה' כפי שהוא למעלה מדמות האדם. הסוגרים שבסיום מציינים מקורות נוספים ל"לסוסתי" במדרש רבה ובזהר.

בעבודה

בזמן הגלות, כשהנשמה אינה יכולה להגיע אל ה' באמצעות הבנה, היא עדיין יכולה להשתוקק אליו "בלילה", בלי טעם ודעת, מצד בחינת "נפש". באמצעות התורה והמצוות נעשה היהודי "סוסתי" של ה' ו"מפרנסו": הוא ממשיך חיות בעולמות ומעלה את האדם העליון למעלה מן המקום שאליו השכל יכול להגיע. הכוח לכך אינו נובע מכוחו שלו, אלא מחסדו של ה' ל"יראיו".

שאלות לשיחה

1. מדוע מסביר המאמר את ההבדל בין חזונות יחזקאל וזכריה באמצעות השאלה עד כמה ירד האור האלוני בתקופתם?
2. כיצד יכול סוס, שאינו משיג את רוכבו, לשאת אותו למעלה מהמקום שאליו היה יכול להגיע בעצמו, ומה מלמד הדבר על אותיות התורה והתפילה?
3. מה פירוש הדבר שאדם הוא "אדמה לעליון", וכיצד יכול ה"סוס" לדהור מעל האדם שעל הכיסא?
4. אם כוחו של הסוס אינו שלו, מניין הוא בא, ומדוע הוא קשור לשבת ול"טל מעתיקא קדישא"?
5. באיזה מובן ישראל הם "מפרנסיו" של ה', ומדוע הדבר נמשל לסוסה בין מרכבות פרעה?

הערות

פסקה 1

1 לסוסתי

תמליל נוסף (הנחה) של המאמר נדפס שם. זהו תיעוד עצמאי של אותו מאמר.

הערת קה"ת

הנחה אחרת בסה"מ תקס"ד ע' כג. נדפס גם בתו"א לעמבערג תרי"א כט, ג בלי הגהות. הגהות באוה"ת שה"ש ע' קלח, וע' קלט. וראה סה"מ עת"ר ע' ריט. ראה להלן בהוספות להערות וציונים השוואה לד"ה זה.

2 | "לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי". המאמר כולו הוא ביאור לפסוק זה.

Song of Songs 1:9 שיר השירים א:ט

לְסֹסְתִי בְּרֻכְבִּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי:

I have compared thee, O my love, To a steed in Pharaoh's chariots

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 לא בגבורות הסוס יחפץ

"לא בגבורת הסוס יחפץ, לא בשוקי האיש ירצה". בהמשך חוזר המאמר לפסוק זה כדי להראות מהו המקור האמיתי לגבורת הסוס.

Psalms 147:10 תהילים קמ"ז:

לֹא בְּגִבּוֹרַת הַסּוֹס יִחְפֹּץ לֹא בְּשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה:

He delighteth not in the strength of the horse; He taketh no pleasure in the legs of a man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמז, י.

4 כי תרכב על סוסיך

תפילת חבקוק מדברת על ה' הרוכב על סוסי, מרכבות הישועה שלו. המילה "כ"י נקראת כאן "אם", ומשתמע מכך שהסוסים הם רק אחת ממרכבותיו.

Habakkuk 3:8 חבקוק ג:ח

הַכְנִיָּהִים תִּהְיֶה ה' אִם בְּנִהָרִים אֶפֶד אִם־בְּיָם עֲבֹרְתָהּ כִּי תִרְכַּב עַל־סוּסֶיהָ מִרְכַּבְתֶּיךָ יִשׁוּעָה:

Is it, O L-RD, that against the rivers, is it that Thine anger is kindled against the rivers, or Thy wrath against the sea? That Thou dost ride upon Thy horses, upon Thy chariots of victory?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

חבקוק ג, ח.

5 פני ארי פני שור

לכל אחת מהחיות שבחזון יחזקאל היו פני אדם, פני אריה מימין, פני שור משמאל ופני נשר. זוהי "מרכבת יחזקאל".

Ezekiel 1:10 יחזקאל א:י

וְדִמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הֶמְיוֹן לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהֶשְׂמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and

they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 ומרכבות זכריה

ההערה מפנה לשם בקשר למרכבות זכריה.

הערת קה"ת

(סי' ו, ב). [כ]. ראה סה"מ עת"ר ע' ריט.

7 סוסים שחורים

זכריה ראה מרכבות: הראשונה רתומה לסוסים אדומים והשנייה לסוסים שחורים; בפסוק הבא מופיעים גם סוסים לבנים. אלה הן "מרכבות זכריה".

Zechariah 6:2 זכריה ו:ב

בְּמִרְכָּבָה הָרִאשׁוֹנָה סוּסִים אֲדָמִים וּבְמִרְכָּבָה הַשֵּׁנִית סוּסִים שְׁחֹרִים:

In the first chariot were red horses; and in the second chariot;ot black horses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 ובלילא מאי קעביד רוכב על כרוב קל שלו ושט

אחת התשובות בתלמוד לשאלה מה ה' עושה בלילה היא שהוא "רוכב על כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות". הדברים מובאים כסוג נוסף של מרכבה אלוקית.

Avodah Zarah 3b:13-14 עבודה זרה ג' ב:י"ג-י"ד

וּבְלִילְיָא מַאי עָבִיד? אִיבְעִית אִימָא: מַעֲזִין זְמָא, וְאִיבְעִית אִימָא: רֹכֵב עַל כְּרוּב קַל שְׁלוֹ וְשֵׁט בְּשִׁמּוֹנָה עָשָׂר אֲלָף עוֹלָמוֹת, שְׁנָאֲמַר: "רֹכֵב אֱלֹקִים רִבְתִּים אֲלֵפִי שְׁנָאֲן", אַל תִּקְרִי "שְׁנָאֲן" אֶלָּא "שְׁאִינִין", וְאִיבְעִית אִימָא: יוֹשֵׁב וְשׁוֹמֵעַ שִׁירָה מִפִּי חַיּוֹת, שְׁנָאֲמַר: "יוֹמָם יָצְנָה ה' חֲסִדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה עָמִי". אָמַר רַבִּי לִוִּי: כָּל הַפּוֹסֵק מִדְּבַרֵּי תוֹרָה וְעוֹסֵק בְּדְבָרֵי שִׁיחָה מְאַכִּילִין לוֹ גִּזְלֵי רְתֻמִּים, שְׁנָאֲמַר: "הַקֶּטְפִּים מְלוּחַ עָלֶי שִׁיחַ וְשֶׁרֶשׁ רְתֻמִּים לַחֲמָם". אָמַר רִישׁ לָקִישׁ: כָּל ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

9 ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

מעל הרקיע שמעל החיות ראה יחזקאל כיסא, ועל דמות הכיסא ראה "דמות כמראה אדם". זהו האדם העליון, שלפיו מוגדרת כל מדרגה שבמרכבה.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א:כ"ו

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמֵרָאָה אֲבֻר־סְפִיר דְּמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְּמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

10 הדם הוא הנפש

"כי הדם הוא הנפש" — זהו הטעם שהתורה אוסרת לאכול דם. כאן מוסבר

מדוע הגידים המוליכים את הדם הם "אורות" המחיים את האיברים.

Deuteronomy 12:23 דברים י"ב:כ"ג

רק חֶזֶק לְבָלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר:

Only be steadfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יב, כג. ראה לקמן טז, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תקלד.

11 חיות האברים

ההערה מפנה לשם לדין בחיות הבאה מן הדם.

הערת קה"ת

ראה שערי אורה לכ"ק אדה"א צג, ב ואילך בענין חיות מהדם.

12 כמה בחי מרכבות

לפי ההערה, כמה בחינות של "מרכבות" ה' מוסברות שם.

הערת קה"ת

נתבאר בסה"מ תרל"ה ח"ב ע' שלט.

13 י"ה עם שמי שס"ה וזכר עם ו"ה רמ"ה

הקטע מצטט את אותו מאמר חז"ל ומסביר אותו: מצוות העשה שייכות לו"ה, העולם הגלוי, והן כלים שבהם החיות מתלבשת בגלוי, בדומה לאיברי המלך; מצוות לא תעשה שייכות ל"ה, העולם הנסתר, שבו אור אין סוף אינו מתלבש בגלוי אלא נמשך רק בדרך של שלילה.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ז, א.

פסקה 3

14 ירידה לצורך עליה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מכות (ז, ב). [כ].

15 ירידה לצורך עליה

בדיני גלות על הריגה בשוגג, התלמוד מדבר על "ירידה שהיא לצורך עלייה". כאן הביטוי מוסב על ירידת האור בימי החול, שמטרתה העלייה של השבת.

Makkot 7b:6 מכות ז ב:ו'

תנו רבנן: "אם בפתע" - פֶּרֶט לְקֶרֶן וְזוּיָה. "בְּלֹא אֵיבָה" - פֶּרֶט לְשׁוֹנָא. "הַדְּפוּ" - שְׂדָחְפוּ בְּגוֹפּוֹ. "אוֹ הַשְּׁלִיךְ עָלָיו" - לְהִבָּי יְרִידָה שֶׁהִיא צוּרָה עָלָיָה. "בְּלֹא צְדִיקָה" - פֶּרֶט לְמַתְּכִין לְצַד זֶה וְהִלָּכָה לָהּ לְצַד אַחֵר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

16 כי האיש דרכו לכבוש

מן הפסוק "מלאו את הארץ וכבשוה" לומד התלמוד שמצוות פרו ורבו נאמרה לאיש, שכן "דרכו של איש לכבוש". כאן מוסבר מדוע האור שצריך "לכבוש" נמשך מבחינת אדם.

Yevamot 65b:4-5 יבמות ס"ה ב:ד'-ה'

גַּמְי' מָנָא הֵנִי מִיָּלִיד? אָמַר רַבִּי אֱלֵעָז מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: אָמַר קָרָא: "וּמִלֵּאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבֹּשׁוּהָ". אִישׁ דָּרָכּוֹ לְכַבֵּשׁ, וְאִין אִשָּׁה דָּרָכָה לְכַבֵּשׁ. אֲדִרְבָּה: "וּכְבֹּשׁוּהָ" תַּרְתִּי מִשְׁמַע! אָמַר רַב נַחֲמָן פַּר יִצְחָק:

"וּכְבֹּשׁוּהָ" כְּתִיב. רַב יוֹסֵף אָמַר, מִהֲכָא: "אֲנִי אֶל שְׂדֵי פָרָה וּרְבָה", וְלֹא קָאָמַר "פָּרוּ וּרְבוּ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות סה, ב.

פסקה 4

17 סוס מוכן למלחמה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

משלי (כא, לא), ושם כתיב "ליום מלחמה". [כ].

18 סוס מוכן למלחמה

"סוס מוכן ליום מלחמה, ולה' הישועה". כפי שמצוין בהערת קה"ת, הפסוק אומר "ליום מלחמה"; כאן הוא מוסב על האור שצריך לרדת אל מקום המלחמה.

Proverbs 21:31 משלי כ"א:ל"א

סוס מוכן ליום מלחמה ולה' הישועה:

The horse is prepared against the day of battle; But victory is of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 מאיגרא רמה

כאשר מגילת איכה נשמטה מידו של רבי בפסוק "השליך משמים ארץ", הוא קרא: "מגן רם לבור עמוק!" הביטוי מתאר כאן את הירידה הגדולה של אור אין סוף אל העולמות התחתונים ביותר.

Chagigah 5b:16-17 חגיגה ה' ב:ט"ז-י"ז

רַבִּי הֵנָּה נָקִיט סֵפֶר קִינּוֹת וְקָא קָרִי בְּגוּיָה, כִּי מָטָא לְהָא פְּסוּקָא "הַשְּׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ" — נָפַל מִן יָדֵיהּ, אָמַר: מֵאִיגְרָא רָם לְבִירָא עֲמִיקָתָא. רַבִּי וְרַבִּי חֲזִיָּא הוּוּ שְׁקָלִי וְאֶלִּי בְּאוֹרְחָא, כִּי מָטוּ לְהֵוָה מֵתָא, אָמְרִי: אֵיכָא צוּרְבָא מִרְבֵּנָּה קָא? גִּזִּיל וְנִיקְבִּיל אֲפִיָּה. אָמְרִי: אֵיכָא צוּרְבָא מִרְבֵּנָּה קָא, וּמְאוּר עֵינַיִם הוּא. אָמַר לְקָה רַבִּי חֲזִיָּא לְרַבִּי: תִּיב אַתָּה, לֹא תִזְלֹל בְּנִשְׂאוֹתֶךָ. אִיזִיל אָנָּה וְאֶקְבִּיל אֲפִיָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 5

20 ולכן ישעיה ויחזקאל

הקטע הזה על חזיונותיהם של ישעיהו, יחזקאל וזכריה מצוטט שם, ואור התורה מפנה את הקורא לתורה אור, יתרו, על "האבות הן הן המרכבה".

הערת קה"ת

מובא באוה"ת בראשית כרך ב רפא, ב ושם מציין לעיין בתו"א פי יתרו בד"ה האבות הן הן המרכבה.

21 שהחיות נושאות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בחיי תרומה כה, יו"ד בשם פדר"א. וראה פדר"א ספ"ד. שמ"ר ספכ"ג. ל' הפיוט ר"ה במוסף אחר קדושת כתר ד"ה וחיות. [כ].

22 שהחיות נושאות

המדרש מדבר על "החיות הנושאות את הכיסא", שאינן מכירות את הדמות האלוהית ושואלות היכן מקומו. בהערת קה"ת מובא מקור זה לתיאור

החיות הנושאות את הכיסא.

Shemot Rabbah 23:15 שמות רבה כ"ג:ט"ו

23 שהחיות נושאות ומנושאות עם הכסא שהכסא נושא אותם

רבנו בחיי כותב שהחיות נושאות את כיסא הכבוד והוא נושא אותן, ומביא את דברי פרקי דרבי אליעזר: נראה שהן נושאות אותו, אך האמת היא שהן נושאות. כאן מתבאר עד כמה החיות קרובות לאור הרוכב עליהן.

Rabbeinu Bahya, Shemot 25:18 רבנו בחיי, שמות כ"ה:י"ח

... לחיה אחת ואמר כי הם הכרובים, ואחר שהזכיר השגתו הראשונה והיא חיות הקדש חזר והזכיר השגה שניה שהיא האופנים שהם אצל החיות ולמטה מהם כענין שכתוב (שם א') וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות, וכבר הזכיר בהשגה הראשונה של החיות וארא והנה רוח סערה וגוי ואח"כ הזכיר השגה שלישית עליונה מכלן והיא השגת החשמל, ואמר וארא כעין חשמל, ועל ג' השגות הללו שהשיג הזכיר ג' פעמים וארא וזה יורה שהם שלשה השגות חלוקות והם ממטה למעלה אופנים וחיות וחשמל, ושלוש השגות אלה הם הנקראים מעשה מרכבה שכן ...

ועשית שנים כרובים, etc." "you are to construct two cherubs, etc." According to the plain meaning of the text the reason that such figures of angels were placed both in the Tabernacle and in the permanent Temple is to keep alive the idea that there are such beings whom G'd designated from time to time to perform miracles on earth. Just as we have been commanded to have a firm belief in the existence of G'd Himself and the fact that He is the original Existence, and ... this is one of

Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain) • Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY)

24 נפשי אויתך בלילה

"[עם] נפשי השתוקקתי אליך בלילה; [עם] רוחי בקרבי אשתרך." "לילה" מתפרש כזמן שבו בית המקדש אינו קיים, ו"נפשי" — כהשתוקקות שלמעלה מן השכל.

Isaiah 26:9 ישעיהו כ"ו:ט

נַפְשִׁי אוֹתִיךָ בַּלַּיְלָה אֶחְרוּחִי בְּקִרְבִּי אֶשְׁתַּרְךָ כִּי כֹאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאַרְץ צֶדֶק לְמִדּוֹ יִשְׁבִּי תָבֵל:

With my soul have I desired Thee in the night; Yea, with my spirit within me have I sought Thee earnestly; For when Thy judgments are in the earth, The inhabitants of the world learn righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי כו, ט.

פסוקה 6

25 עד מהרה ירוץ דברו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תהלים רמז, טו.

26 עד מהרה ירוץ דברו

"הוא שולח את אמרתו ארצה; דברו רץ במהרה". את המילה "רץ" מפרשים

| כאן כריצת הסוס, שמגיע למקום שאדם אינו יכול להגיע אליו ברגל.

Psalms 147:15 תהילים קמ"ז:ט"ו

הַשִּׁלַח אֶמְרָתוֹ אֶרֶץ עֲדֵמָתָהּ יָרוּץ דְּבָרוֹ:

He sendeth out His commandment upon earth; His word runneth very swiftly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 והארץ הדום רגלי

"השמים כסאי והארץ הדום רגלי". כאן "הרגליים" הן מדרגת האלוקות שמגיעה עד הארץ, והסוס רץ מעבר להן.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הָדָם רַגְלִי אֵינִי כֵּן אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי וְאֵינִי מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי סו, א.

28 אדם הוא אדמה לעליון

חיבור קבלה קלאסי, שההערה מציינת כמקור לדרשת "אדם" כ"אדמה לעליון".

הערת קה"ת

עשרה מאמרות מאמר אם כל חי, ח"ב ס"ג. שלי"ה תושב"כ וישב סוף הדרוש צאן יוסף, עיי"ש. ועוד.

29 אדמה לעליון

"אעלה על במתי עב, אדמה לעליון" — התרברבותו של מלך בבל. כתבי הקבלה המצוטטים בהערת קה"ת מקשרים בין אדם ל"אדמה": האדם הוא דמותו של העליון.

Isaiah 14:14 ישעיהו י"ד:י"ד

אֶעֱלֶה עַל־בְּמֹתַי עַב אֲדָמָה לְעִלְיוֹן:

I will ascend above the heights of the clouds; I will be like 'the Most High

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 ע"פ אתם נצבים

שם ה' נקרא אל עליון, "נישא ונעלה מאוד", מפני שבהתגלות עצמותו אין כלל המשכה לעולמות — לא כאור הממלא אותם ולא כאור המקיף אותם. בסוגריים שם יש הפניה חזרת למאמר זה: "כמראה אדם" הוא "אדמה לעליון", ואילו העליון עצמו הוא "לא אדם".

הערת קה"ת

לעיל פ' נצבים מד, ג.

31 ה' איש מלחמה

"ה' איש מלחמה, ה' שמו", מתוך שירת הים. מפרשים זאת כאן כך: ה' נקרא "איש" רק ביחס למלחמה.

Exodus 15:3 שמות ט"ו:ג

Havayah אִישׁ מִלְחָמָה Havayah שְׁמוֹ:

The L-RD is a man of war, The L-RD is His name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, ג. ראה מכילתא ע"פ זה. ובאוה"ת בשלח ע' תקלט. אוה"ת תצא ע' תקעט.

32 הי איש מלחמה

על הפסוק "הי איש מלחמה" אומרת המכילתא שעל הים התגלה הי כלוחם, ובסיני — כזקן מלא רחמים; ואף על פי כן, "בשמו הוא נלחם" ואינו זקוק לכלי הנשק של לוחם. הערת קה"ת מצטטת את הדברים על הפסוק הזה.

Mekhilta DeRabbi Yishmael, Tractate Shirah 4:1
ישמעאל, מסכתא דשירה ד:א'

(שמות טו, ג) "הי איש מלחמה, יי שמו". רבי יהודה אומר: הרי זה מקרא עשיר במקומות הרבה: מגיד שנגלה עליהם המקום בכל קלי זין: נגלה עליהם כפרש, שנגמר: (תהלים יח, יא) "וירכב על קרוב ויעף וירא על כנפי רוח". נגלה עליהם כגבור חגור חרב, שנגמר: (תהלים מה, ד) "חגור חרבך על ירך, גבור!"

The L-rd is a man of war; the L-rd is His" (Exodus, Ibid. 3) name." R. Yehudah says: This is a verse rich from (what is written) in many places. We are hereby apprised that He revealed Himself to them in the implements of war. He revealed Himself to them as a warrior girded with a sword, viz. (Psalms 45:4) "Gird Your sword upon Your thigh, O Hero

Beeri Edition, Koren, Jerusalem, 2019 (CC-BY-NC) • Mekhilta, translated by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

33 כי לא אדם הוא להנחם

שמואל אומר לשאול כי "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, כי לא אדם הוא להנחם". הפסוק מראה כאן שה' עצמו נמצא למעלה ממדרגת אדם.

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כ"ט

וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is 'not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ש"א טו, כט.

34 ע"פ זכור

בביאור על "זכור את יום השבת" מוסבר שבחינת אדם נמשכת בקווי הספירות — ימין, שמאל ואמצע — בסדר ההשתלשלות, ולכן גם הנהגתה מתחלקת לדרגות: "עם חסיד תתחסד". אבל בעתיק "לית שמאלא", ואין בו כלל חלוקה לדרגות, ולכן אין בו שינוי; משום כך נאמר "כי לא אדם הוא". בהמשך הדברים הדבר מיושם על דברי שמואל לשאול.

הערת קה"ת

תו"א עב, ג.

35 ועמ"ש בדי"ה יביאו לבוש מלכות

המאמר "יביאו לבוש מלכות" פותח את תורה אור על מגילת אסתר, בדף 90א. בביאורו מוסבר שהסוס, שערכו המספרי כפול 63 — שם ס"ג, שלמעלה משם מ"ה של אדם — ממשיך אור ממדרגה גבוהה מאוד; "כוח הסוס לרוץ במקום שאין הרוכב יכול להגיע", וריצתו גדולה מריצת ה"אדם", הכרום הנמשך אל המלאכים, אשר "אינו רץ כמו הסוסים".

הערת קה"ת

ראה תו"א צ, א ואילך.

36 וסוס אשר רכב עליו המלך

המן מציע: "יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך, וסוס אשר רכב עליו המלך". מאמר על הפסוק הזה מצוטט בהקשר של הסוס שרץ מהר יותר מן הכרוכ.

Esther 6:8 אסתר ו:ח'

יביאו לבוש מלכות אשר לבשו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן כתר מלכות בראשו:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and on whose head; a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 ובדי"ה וקבל היהודים

בעמוד זה מוסבר שהמשכת אור אין סוף לתורה ולמצוות, "לבוש המלכות", נעשית באמצעות ה"סוס", כפי שנאמר בעניין מתן תורה: "כי תרכב על סוסך". הסוס מוליך את הרוכב למקום שאינו יכול להגיע אליו בכוחות עצמו, במעלה הרים גבוהים ובמורד בקעות עמוקות; כך הביטול מעלה למעלה מהישג ידה של הסטרא אחרא וממשיך אור כדי להפוך אותה.

הערת קה"ת

תו"א צו, ד.

38 בדי"ה אז ישיר משה

שם האותיות נקראות סוסים: כשם שהסוס בטל לרוכבו, כך אותיות הדיבור בטלות לשכל המכוון אותן. ואף על פי כן יש לסוס יתרון, שכן הוא יכול לשאת את הרוכב למקום שאינו יכול להגיע אליו בעצמו.

הערת קה"ת

תו"א סב, ג.

39 אז ישיר משה

"אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת... אשירה לה' כי גאה גאה, סוס ורוכבו רמה בים". מצוטטים שני מאמרים על המילים האלה בפרשת בשלח.

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א'

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת Havayah ויאמרו לאמר אשירה Havayah כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ובדי"ה אשירה

שם צירופי האותיות שבתורה נקראים סוסים: אף שהסוס כפוף לרוכבו, הוא יכול לשאת אותו למקום שאינו יכול להגיע אליו. כך אותיות התורה, הנאמרות בקול גם בלי הבנה, מעלות את הנשמה למעלה משורשה שלה. עם זאת, האדם צריך להיות הרוכב שלהן ולכוון אותן באמצעות אהבה ויראה.

הערת קה"ת

תו"א סג, א.

41 לא בגבורת הסוס

"לא בגבורת הסוס יחפץ". הפסוק נקרא כאן כאומר שכוחו של הסוס אינו שלו; הפסוק הבא מלמד מהיכן הוא בא.

Psalms 147:10 תהילים קמ"ז:י'

לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה:

He delighteth not in the strength of the horse; He taketh no
 .pleasure in the legs of a man
 Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)
 הערת קמ"ח
 תהילים קמ"ז, י.

42 רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו

Psalms 147:11 תהילים קמ"ז:יא

The L-RD taketh pleasure in them that fear Him, In those
that wait for His mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

באידרא רבא נוסף טל מגולגולתו של עתיקא וממלא את ראשו של זעיר אנפין, ומן הטל הזה עתידים המתים לקום לתחייה. הטקסט מזהה את הטל הזה עם האור שמחזק את הסוס.

הערת קה"ת

זח"ג קכח, ב. קלה, ב. זח"ב (סא, ב. סב, ב.). ועי' שם (פח, א.). ובז"ג (רפח, א) ל"י כמ"ש כאן. [כ].

הזהר אומר שבשבת מתמלא ראשו של זעיר אנפין בטל היורד מעתיקא קדישא, הנסתר מכל. זהו הטל "בשבת" שעליו מדבר הטקסט.

Zohar, Yitro 26:441-27:453 ספר הזהר, יתרו כ"ו:תמ"א-כ"ז:תנ"ג

המאמר על אותו פסוק מזכיר את דברי הוזהר, שפרעה הקדים תחילה סוסות לזכרים. הוא מסביר שהאותיות נקראות סוסים: השכל רוכב עליהן ומכוון אותן, ובכל זאת באמצעותן אפשר לעלות למעלה ממה שהשכל יכול להגיע אליו. בהמשך הוא מבחין בין אותיות נקביות, המסמלות עלייה מלמטה, לבין אותיות זכריות, המסמלות המשכה מלמעלה.

הערת קה"ת

תו"א סג. ד.

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"ב (מו, סע"ב. מז, א). [כ].

הזוהר מסביר את "לסוסי" על פי תחבולותיו של פרעה: הוא רתם סוסות מלפנים וסוסים מאחור, ולאחר מכן החליף את מקומם. המאמר בתורה אור המובא כאן מפרש את הסוסים הנקבות והזכרים כאתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא.

Zohar, Beshalach 5:63-7:71 ספר הזהר, בשלח ה'ס"ג ז'ע"א

AND PHARAOH DREW NEAR. Said R. Jose: It has been pointed out that the word *hikrib* (drew near, lit. brought near) is in the causative form, signifying that he brought the Israelites near to G-d by repentance. So the Scripture says elsewhere, "O L-rd, they have visited thee in trouble, they have poured out prayer when thy chastisement was upon them" (Isa. 26, 16), i.e. Israel do not turn to the Almighty

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 9

when they are at ease, but only when they are “in trouble”;
... when He chastises them, then “they
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"א (פח, א. קסד, א. רלה, א. רמד, א). זח"ב (רלב, ב). תיז (תס"ט) קי, ב.
[כ].

”וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: אֲכַלְוֵהוּ הַיּוֹם, כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם לָהּ; הַיּוֹם לֹא תִמְצְאוּהוּ בַשָּׂדֶה.”
מֵאֲמֵר בְּתוֹרָה אֹר, בְּשֶׁלַח פּוֹתַח בַּפְּסוֹק הַזֶּה, וְהִסְקַסְט מִפְּנֵה אֵלָיו בְּנוֹשָׁא הַטֵּל.

Exodus 16:25 שמות ט"ז:כ"ה

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲקִלְהוּ הַיּוֹם כִּי־יִשְׁבֵּת הַיּוֹם לָהּ הַיּוֹם לֹא תִמְצְאוּהוּ בַּשָּׂדֶה:
And Moses said: 'Eat that to-day; for to-day is a sabbath unto
the L-RD; to-day ye shall not find it in the field

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

”גם את זה לעומת זה עשה האלקים”. החסידות מפרשת זאת כך שלכל מדרגה שבקדושה יש מקבילה בקליפה; כאן עומדים סוסי מרכבות פרעה כנגד סוסי הקדושה.

Ecclesiastes 7:14 קהלת ז':י"ד

בְּיָוֶם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב וּבְיָוֶם רָעָה רָאָה גַּם אֶת־זֶה לְעִמְתָּ-זֶה עֲשֵׂה
הָאֲלֹקִים עַל־דַּבָּרְתָּ שֶׁלֹּא יִמְצֵא הָאָדָם אַחֲרָיו מֵאוֹמֶה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to .the end that man should find nothing after him

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בין סממני הקטורת מצווה ה' על "לבונה וכה". הטקסט מזהה אותה עם האלוקות המקיפה את הקליפה מלמעלה.

שמות ל"ד Exodus 30:34

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סָמִים נָטָף וּשְׁחָלֶת וְחִלְבֵּנָה סָמִים וּלְבֹנָה זָכָה
בַּד בַּבַּד יִהְיֶה:

And the L-RD said unto Moses: 'Take unto thee sweet spices, stacte, and onycha, and galbanum; sweet spices with pure .frankincense; of each shall there be a like weight

Migra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

בתשובה לשאלה כיצד יכול שם ה' להיות "גדול בין הגוים", אומרת הגמרא שהם "קוראים לו אלקי האלקים". הדברים מובאים כאן כדי להראות שבקליפה מכירים באלקות רק כמציאות הנעלה מהם.

Menachot 110a:11-13 מנחות ק"א:א"י-י"ג

אמר ריש לקיש מאי דכתיב (ויקרא ז, לו) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה (ולא חטאת) ולא מנחה

ולא אשם אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ויקרא ו, יח) זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)
הערת קה"ת
מנחות ק, א.

53 רעיתי פרנסתי

על הפסוק הזה דורש המדרש את המילה "רעייתי" במשמעות "מפרנסתי" — המפרנסים אותי בשני קורבנות התמיד בכל יום. כאן הכוונה ב"מפרנסתי" היא שישראל ממשיכים חיות לעולמות באמצעות תורה ומצוות.

Shir HaShirim Rabbah 1:14 שיר השירים רבה א:י"ד

אֶשְׁכַּל הַכֶּפֶר, זֶה יִצְחָק, שֶׁנִּכְפַּת עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּאֶשְׁכּוֹל. הַכֶּפֶר, שֶׁמִּכְפֵּר עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. בְּכִרְמִי עֵין גֶּדִי, זֶה אֲבִינוּ יִצְחָק, שֶׁנִּכְנַס בְּכֶרוֹם פָּנָיו מִתַּפְחַד בְּהַכְלָמוֹ אֶצֶל אֲבִיו, וְלָבַשׁ בְּגָדֵי גֶדִי עִיִּים, וְנָטַל הַבְּרִכּוֹת שֶׁהָיוּ עֵין עֹלָם. רַבִּי חֻנְיָא בִּשְׁם רַבִּי אֲחָא אֵין לֵה חֲבִיב לְאַשָּׁה הָזֹאת יוֹתֵר מִצֻּרֹר הַבֶּשֶׂם אֵיכָן הִיא מְלִינָה אוֹתוֹ בֵּין שְׂדֵיהָ. וְאָמַר רַבִּי חֻנְיָא בִּשְׁם רִישׁ לְקִישׁ, אֲמַרְהָ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם הַצִּרְתָּהּ לְמַצְרִים ...

My beloved is to me as a cluster of henna in the vineyards“ of Ein Gedi” (Song of Songs 1:14). “A cluster of henna [hakofer],” this is Isaac, who was bound on the altar like a cluster. Hakofer, who atones [mekhaper] for the sins of Israel. “In the vineyards of [bekharme] Ein Gedi,” this is our patriarch Jacob, who entered with his face contorted [bikhrum] in fear of being humiliated before his father. He donned garments made from a kid [gedi izim] and took the ... blessings that are the eye

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

54 רעיתי פרנסתי שישראל מפרנסין

המאמר הבא פותח באותו פסוק ומפרש את "רעייתי" כ"פרנסתי". "כמאמר רז"ל, ישראל מפרנסין", ושואל כיצד הם מפרנסים ומדוע "רעייתי" נמשלה לסוסה. בהערה נאמר שהמקורות לשני המאמרים מובאים שם.

הערת קה"ת

הבי' ציונים ע' בד"ה לסוסתי הבי' כאן. וש"נ. [כ].

55 ומהו הלבוש כו' דלעילא לעילא כו' בהיכל קה"ק

התניא שואל באיזה לבוש יכולה השכינה להתלבש, ומשיב שזהו רצונו וחכמתו של ה' המלוכשים בתורה ובמצוות — חכמה שהיא "למעלה מעלה" מן העולם הגלוי. לאחר מכן הוא מסביר שהשכינה מתלבשת בהיכל קודש הקודשים של כל עולם.

Tanya, Likkutei Amarim 52:6 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים נ"ב:ו' ומהו הלבוש שיוכל להסתירה ולהלבשה, ולא יתבשל במציאות באורה? הוא רצונו יתברך וחקמתו וכו' המלוכשים בתורה ומצותיה, הנגלית לנו ולבנינו, ד"אורייתא מחכמה נפקת", היא חכמה עילאה, דלעילא לעילא מעלמא דאתגלגלא, דאיהו חכים ולא בחכמה ידיעה וכו', וכמו שנתבאר לעיל, שאורייתא דסוף ברוך הוא מלוכש ומיוחד בחכמה עילאה, והוא יתברך וחקמתו אחד. רק שצריך בסתור המדרגות ממדרגה למדרגה בהשתלשלות ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

56 כמ"ש אשר יעשה . . פי שעושים ומתקנין בחיי אדם

"את חוקתי ואת משפטי תשמרו, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". הפסוק נדרש כאן לומר שהמצוות עושות ומעלות את האדם העליון.

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקְתִּי וְאֶת־מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחִי בָהֶם אָנֹכִי
Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances, which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יח, ה. באוה"ת שלח ע' תקנה מבאר: "א"כ פי וחי בהם היינו המשתכח האור והחיות מבחי' ע"ק שבו נאמר כי עמך מקור חיים לז"א הנק' אדם". באוה"ת ויקרא כרך א פ' אחרי ע' צט מציין לכאן ומוסיף: "מבואר דמפרש האדם קאי על האדם שעל הכסא" וראה שם הפי' בתי' "וחי".

57 לסוסתי

בדרשת הפסוק "כי גאה גאה" מביא המדרש את הפסוק "לסוסתי ברכבי פרעה": גלי הים נמשלו לסוסות, והמצרים לסוסים שרדפו אחריהן אל תוך הים. הדברים מובאים כאן כדי להוסיף ביאור על "לסוסתי".

Shemot Rabbah 23:14 שמות רבה כ"ג:י"ד

58 לסוסתי

בסוף העמוד הזה מתחיל הזוהר לבאר את הפסוק "לסוסתי ברכבי פרעה", באמצעות סוסותיו וסוסיו של פרעה. הדברים מובאים כאן לעיון נוסף בפסוק.

Zohar, Beshalach 4:52-5:63 ספר זוהר, בשלח ד':נ"ב-ה':ס"ג

59 ובוהר ס"פ ויגש דרי"א ע"ב

ההערה מפנה לשם לנוסח הקטע הזה בוהר.

הערת קה"ת

ראה הלשון בסה"מ תרנ"א ע' קצו.

60 ועיין סד"ה את שבתותי תשמרון

במילים "ומקדשי תיראו", ההסבר על "את שבתותי תשמרון" אומר שהתורה נקראת "מקדשי" מפני שכפי שמסביר ספר של בינונים, פרק נ"ב, התלמוד נמשך מהיכל קודש הקודשים של בריאה, שבו מלכות דאצילות מלוכשת.

הערת קה"ת

לעיל בהר מד, ד.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Midrash Rabbeinu Bachya [ben Asher]. Warsaw, 1878 (Public Domain); Torah Commentary by Rabbi Bachya ben Asher, trans. Eliyahu Munk, 1998. (CC-BY); Beeri Edition, Koren, Jerusalem, 2019 (CC-BY-NC); Mechilta, translated by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/9/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/9/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק